

Karjalan kielen verkkosanakniiga: ohjavot käyttöh

Olga Karlova, Elena Rapa

Karjalan kielen elvytys

Päivännouzu-Suomen yliopisto

Karjalan kielen sanakirja

Karjalan kielen šanakirja

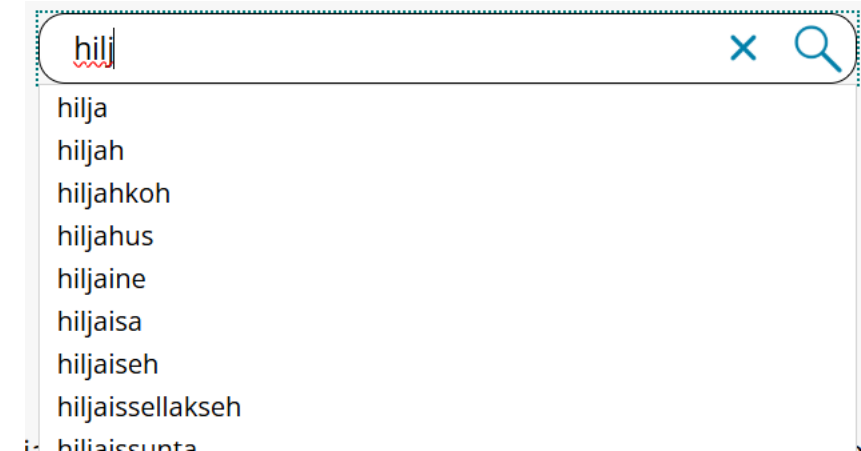
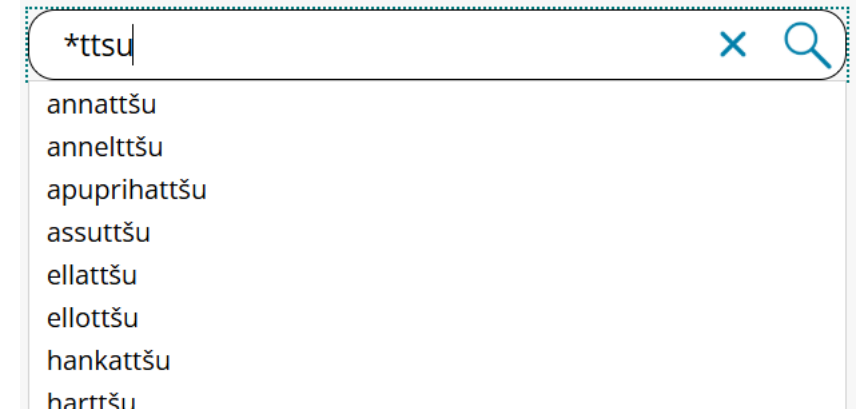
- KKS on kuušiošani murrehšanakirja, kumpani oli julattu vuosina 1968–2005
 - Ošien 1–3 [A–N] piätoimittaja Pertti Virtaranta
 - Ošien 4–6 [O–P] piätoimittaja Raija Koponen
- Ainehistuo on kerätty vuuvvešta 1894 alkuan pakauttelomalla karjalaista rahvašta
- Šanakirjatyötä on ruattu Kotimaisien kielten kešukšešša
- KKS on nykyjäh širretty digitaliseh käyttöh verkkoh:
<https://kaino.kotus.fi/kks/>
- Karjalan kielen šana-arhiivan šanalipuť on digitoitu ta alkuperäset kokoelmat on lahjetettu Päivännoušu-Suomen yliopissolla
- KKS:ssa on kaikkieh 88 575 eččošanua

Šanan ečon ohjiet

- Kaikki eččošanat on annettu nš. ”vienankarjalaisešša” muuvvošša, a ei vienankarjalan kirjakielen mukasešša muuvvošša.
- Pitäjän väri šanelou karjalan murtehistä: šinini = vienankarjala, ruškie = eteläkarjala, vihrie = livvinkarjala
- Soinilliset konsonantit muutetah šoinittomiksi: **b > p, g > k, d > t**, esim. **balalaikka > palalaikka**.
- Diftongi **ua > oa**: kirjakieleššä **mua**, KKS **moa**
- Diftongi **iä > eä**: kirjakieleššä **piä**, KKS **peä**
- Diftongi **yä > eä**: vienankarjalan kirjakieleššä **tietyä**, KKS **tieteä**
- Affrikatta **č > tš, čč > ttš**: kirjakieleššä **čikko**, KKS **tšikko**, **meččä > mettšä**.
- Šliäppä-š > s: vienankarjalašša **šuuri**, KKS **suuri**.
- Šliäppä-ž > š: šuvikarjalašša **žiivatta**, KKS **šiivatta** (löytyy ilmain š:täki, siivatta).
- Konsonantti **z > s**: šuvikarjalašša **zakona**, KKS **sakona**.
- Elä käytä eččiessä erikoismerkkijä: esim. **n’okka > nokka, min’n’a > minja**.

Huomua erimaiset eččomahollisuot

- ***-merkki** korvuu moniehan kirjaimen, esim. **-čču**-loppusien šanoin ečintä →
- Kirjuttuas's'a ečittävän šanan alun, šuat näkymäh šamanalkuista šanua. Tämä on hyvä eččotapa, kun et tietäne tarkkah ečittävän šanan kirjutušmuotuo. →

Konza tahot eččie **suomenkielizellä eččosanalla** libo luadie tarkennetun ečon, plikkua ylähänä olijua **HAKU**-n'apukkua

Karjalan kielen sanakirja

Kirjoita hakusana

Täh eččokenttäh kirjutetah **eččosana karjalaksi.**

PÄIVÄN SANA

nenänsija

VALIKKO-n'apukasta löyvät ohjavot sanakniigan käyttöh dai muuda lizätieduo.

 SULJE

Etusivu
Hakuohjeet
Lukuohjeet
Lyhenteet
Paikannimet ja kartta
Taustatietoa
Palaute

Karjalan kielen sanakirja

koira

▼ Hakutulokset (78 kpl): koira

koira s.

koirahine a.
koirahko a.
koiraine dem.s.
koiraisa a.
koiraissus s.
koiraistoa v.
koiraitanta s.
koiraittaja s.
koiraittamine s.
koiraittoa v.
koiraitus s.
koiralisto koll.s.
koiramaine a.
koiranbanki s.

Tässä niät kaikki
eččotulokset. Avua
nuolesta, ollou salvattuna.

koira s.

Näytä: Koko artikkeli | Ilman esimerkkejä | Sanaliput

koira (Canis familiaris).

Voit kačella alguperäzie
sanablekkuloi tästä.

▼ ESIMERKIT

- *koira*. Kiestinki Pistojärvi Vuokkiniemi Porajärvi Ilomantsi Tver Tihvinä
- *Lehmä vasikan, kissa kissan, koira koiran* (saa). Uhtua
- *koiroa ei pitäis iltasetta jätteä. koiralla pitäy antoa hoš nenämuštasen šuuruš illaispalañi, koira itköy illaistah*. Hietajärvi
- *isännän koirat haukkuu, emännän lehmät lypšäy* (sl.). Kontokki
- *izännän koira haukkuu da emännän lehmä lypšäy. mie šuvaitšen šilma kuin koira poalikkaa*. Tunkua
- *tuou kolme koiram penduo. Koira ei koiran hännälle pole* (sl.). Repola
- *Ŧiiksärven Hilipällä on hyvä pedrakoira; se koira i linduo haukkuu*. Rukajärvi
- *haukkujat koirat purijoa ei ou, a tyyñi urmottau* (sl.). Paatene
- *myögeä miula koira*. Mäntyselkä
- *Koira irdi juoksou*. Korpiselkä
- *se on hyvä jänöin ajaja koira. koiileh on koiragi suuri* (jokainen puolustaa kotiaan; sl.). eletäh kui kaži da koira (epäsovussa). Suojärvi
- *lapset, koirat kahteh tšuppuh*. Suistamo
- *terväh koiru kudžut pennut suabi, sogied i tullah*. Impilahti
- *äl(ä) iske koirua, ei pure!* Salmi
- *ostas koiru leibeä, a e_ole ñi midä*. Tulemajärvi
- *koiran undu magoad, kai kuuled! märgy ku koiru*. Säämajärvi

sinine = vienankarjala

ruskie = suvikarjala

vihanda = livvinkarjala

Kirjoita hakusana

▼ Hakutulokset (78 kpl): koira

koira s.

koirahine a.

koirahko a.

koiraine dem.s.

koiraisa a.

koiraissus s.

koiraistoa v.

koiraitanta s.

koiraittaja s.

koiraittamine s.

koiraittoa v.

koiraitus s.

koiralisto koll.s.

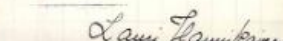
koira s.

Näytä: [Koko artikkeli](#) | [Ilman esimerkkejä](#) | [Ilman kuvia](#)

Voit avata alguperäzen sanablekun plikkuamalla sidä. Blekkuloi maksau kaččuo, sentäh kun niissä voit toičči olla kuvua da lizätieduo.

2.

TARKENNETTU HAKU

Eččiy sana-
artikkelit

Hae artikkelista

Hae hakusanoista ?

Hae
selitteistä/suomennoksista
?

Kirjuta täh
suomenkieline eččosana.

Sanaluokka

Käyttöyhteys

Kielioppitieto

Tahtonet, voit tarkendua
tässä midä ečit. Voit luadie
ečon ilmain eččosanuagi.

Eččiy sana-artikkelien
ezimerkkivirkkehistä

Hae esimerkistä

Hae sanan osalla ?

► Valitse erikoismerkki

☒ Hae vain murreaineksesta

Pitäjä tai muu alue

Lähde

Käyttöyhteys

Voit eččie sanua i pidäjän mugah,
valliččemalla tässä ezim. Suojärven libo
Vuokkiniemen.

Hae

Tyhjennä

Liziä ohjavuo

- Eččo-ohjavot: <https://kaino.kotus.fi/kks/?p=help>
- Luguohjavot: <https://kaino.kotus.fi/kks/?p=help&sp=2>
- Lyhendehet: <https://kaino.kotus.fi/kks/?p=abbreviations>

Erähät huomavot livvinkarjalan malttajalla

- Livvinkarjalaksi jygei, valgei, ruskei → KKS jyk^{ie}, valkie, ruskie
- Erähät livvinkarjalan u/y-loppuzet sanat ollah sanakniigassa a/ä-loppuzet
→ ezim. koiru, päivy → koir^a, päiv^ä
- Livvinkarjalan piättehet toičči muututah sanakniigassa
→ ezim. pagizii, nagrai → KKS pakisij^a, nakraja
→ ezim. kattil, riehtil, zakon → KKS kattil^a, riehtil^ä, sakona
→ ezim. keloⁱ → KKS kelo
- St:ss vaihtelu, livvinkarjalaksi arvostus, eistyndy → KKS arvossus, eissyntä
- Ht:h vaihtelu, livvinkarjalaksi ahtistus → KKS ahissus

Harjotukset

1. Eči šanat verkkošanakirjašta (vienankarjala)

Normitettu kielimuodo	Verkkošanakirjamuoto	Suomenkielinen vastine
kivistyä	<i>kivisteä</i>	<i>särkeä, kivistää</i>
iänetöin		
tel'l'o		
čilahaini		
n'apero		
hačattua		
toračču		
šiämyštä		
kuatua		
kost'a		

2. Eči sanat verkkosanakniigasta (suvikarjala)

Normitettu kielimuodo	Verkkosanakniigamuodo	Suomenkielinen vastine
tiediä	<i>tieteä</i>	<i>tietää</i>
kiändiä		
hil'l'akkazin		
žiivatta		
toračču		
čuppu		
bol'ničča		
gost'a		
eloistua		
valgie		
žuarie		

3. Eči sanat verkkosanakniigas (livvinkarjala)

Normitettu kielimuodo	Verkkosanakniigamuodo	Suomenkielinen vastine
tiediä	<i>tieteä</i>	<i>tietää</i>
kiändiä		
hil'l'akkazeh		
žiivattu		
toračču		
kivistys		
bol'ničču		
gost'u		
elostua		
valgei		
kuulii		

4. Tehtävä: vaštua kyšymykših

- Kuin äijä adjektiivua löydyy sanakniigasta Suojärven murdehessa?
- Kuin äijä adverbie löytyy Kuivajärven murtehešša?
- Kuin äijy sanua on Säämäjärven murdehes ta Oulangan murtehešša?
- Löyvä šuomenkielisen nirso-šanan karjalankielini vaštineh
- Eči elättilöin nimie
- Mitä šanoja käytetäh kyšymyšvirkkehissä?

Vastaukset

1. Vienankarjala

Normitettu kielimuodo	Verkkošanakirjamuoto	Suomenkielinen vastine
kivistyä	kivisteä	särkeä, kivistää
iänetöin	eänetöin	äänetön, vähäpuheinen
tel'l'o	teljo	1. veneen istuinlauta. 2. veneen pohjaritilä.
čiilahaini	tšiilahaine (voipi eččie ilmain šliäpällistä š:tä: tsiilahaine)	1. nokkonen 2. äksystä, kiukkuisesta, eripuraisesta ihmisestä t. eläimestä. 3. morsiusneito.
n'apero	ńapero (voipi eččie ilmain erikoismerkkie: napero)	pienikokoisesta (tav. lapsesta, mutta myös esim. marjasta t. perunasta), napero.
hačattua	hatšattoa (voipi eččie ilmain šliäpällistä š:tä: hatsattoa)	harakasta: säkättää, räkättää. Kuv. riidellä, kinastella.
toračču	torattšu (voipi eččie ilmain šliäpällistä š:tä: torattsu)	1. tappelupukarista, riidanhaluisesta. 2. vikuroivasta, äksystä hevosesta.
šiämyštä	seämystä	1.a. sisus, sisusta, ydin. 1.b. sisällys, sisältö. 2. luonne, sisin.
kuatua	koatoa	kaataa
kost'a	kostja	vieras, vierailija

2. Suvikarjala

Normitettu kielimuodo	Verkkosanakniigamuodo	Suomenkielinen vastine
tiediä	tieteä	tietää (+ muut merkitykset)
kiändiä	keänteä	kääntää
hil'l'akkazin	hiljakkaisin	1. hiljalleen, verkkaisesti. 2.hiljaa
žiivatta	šiivatta (voibi eččie ilmain šliäpällistä š:tä: siivatta)	kotieläin
toračču	torattšu (voibi eččie ilmain šliäpällistä š:tä: torattsu)	1. tappelupukarista, riidanhaluisesta. 2. vikuroivasta, äksystä hevosesta.
čuppu	tšuppu	nurkka, kulma
bol'ničča	polnittša (voibi eččie ilmain šliäpällistä š:tä: polnittsa)	sairaala
gost'a	kostja	vieras, vierailija
eloistua	eloistoa	leikkiä
valgie	valkie	1. valkoinen, vaalea. 2. kirkas, valoisa. (+ muut)
žuarie	šoarie (voibi eččie ilmain šliäpällistä š:tä: soarie)	paistaa (rasvassa)

3. Livvinkarjala

Normitettu kielimuodo	Verkkosanakniigamuodo	Suomenkielinen vastine
tiediä	tieteä	tietää (+ muut merkitykset)
kiändiä	keänteä	kääntää
hil'l'akkazeh	hiljakkaiseh	1. hitaasti, varovaisesti, verkkaisesti. 2. hiljaa, äänettömästi.
žiivattu	šiivatta (voibi eččie ilmain šliäpällistä š:tä: siivatta)	kotieläin
toračču	torattšu (voibi eččie ilmain šliäpällistä š:tä: torattsu)	1. tappelupukarista, riidanhaluisesta. 2. vikuroivasta, äksystä hevosesta.
kivistys	kivissys	kivistys, kolotus, pakotus, särky
bol'ničču	polnittša (voibi eččie ilmain šliäpällistä š:tä: polnittsa)	sairaala
gost'u	kostja	vieras, vierailija
elostua	eloistoa	leikkiä
valgei	valkie	1. valkoinen, vaalea. 2. kirkas, valoisa. (+ muut)
kuulii	kuulija	1. kuulija, hyväkuuloinen. 2. kuuliainen, tottelevainen

4. Kyšmykšet

- Kuin äijä adjektiivua löydyy sanakniigasta Suojärven murdehessa?
 - **6022 eččotulošta**
- Kuin äijä adverbie löytyy Kuivajärven murtehešša?
 - **7 eččotulošta**
- Kuin äijy sanua on Säämäjärven murdehes ta Oulangan murtehešša?
 - **Säämäjärven murreh: 55 227. Oulankan murreh: 450.**
- Löyvä šuomenkielisen nirso-šanan karjalankielini vaštineh.
 - **Löytyy 17 eččotulošta, esim. čirčču tahi himpie.**
- Eči elättilöin nimie
 - **Löydyy 144 eččotulošta, ezim. sepeli, karo**
- Mitä šanoja käytetäh kyšmyšvirkkehissä?
 - **18 eččotulošta, esim. mi?**